Загальна схема енергетики клітини, що використовує АТФ і ΔμH в якості конвертованої форми енергії

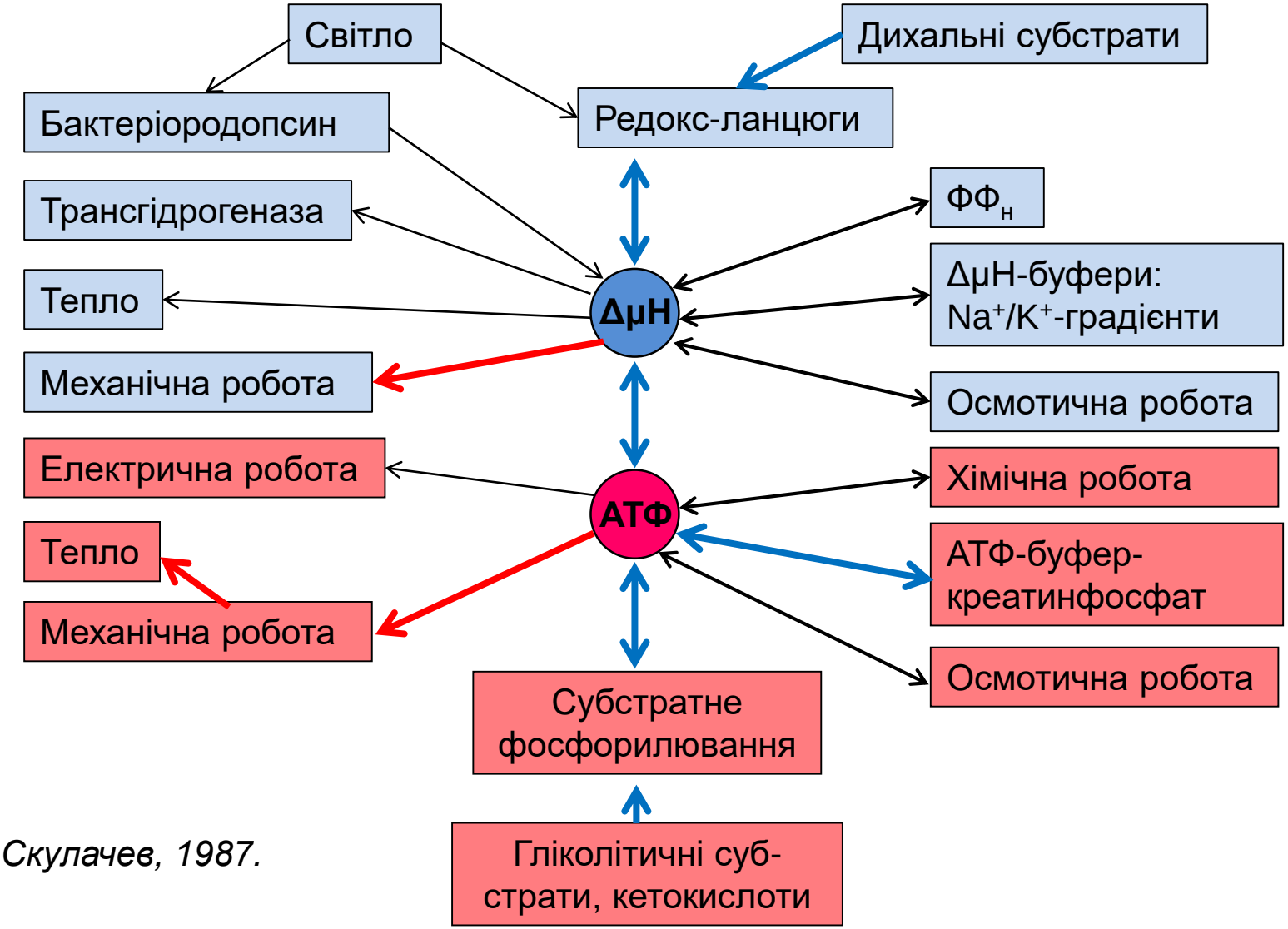

За: *Скулачев, 1987.*

Тема: *Енергетика м’язового скорочення*

План

1. Енергетика скорочення скелетних м’язів
2. Джерела енергії для м’язової роботи:
   i. Гліколіз за м’язового скорочення
   ii. Гідроліз АТФ та окисне фосфорилювання
   iii. Роль фософокреатину
3. Теплопродукція м’язів

Скорочувальна система м’язів

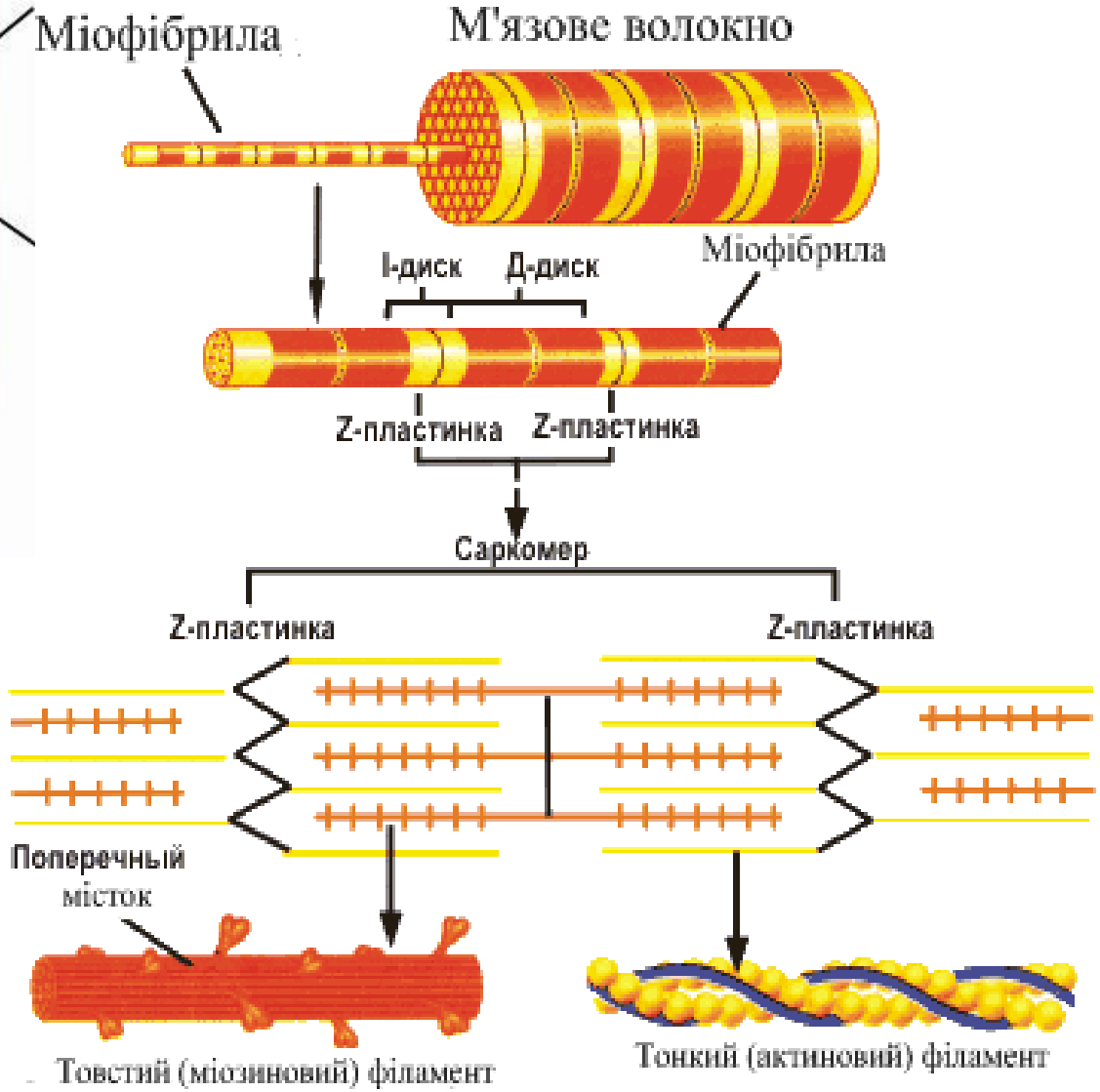

Роль аденінових нуклеотидів у скорочення м’язів

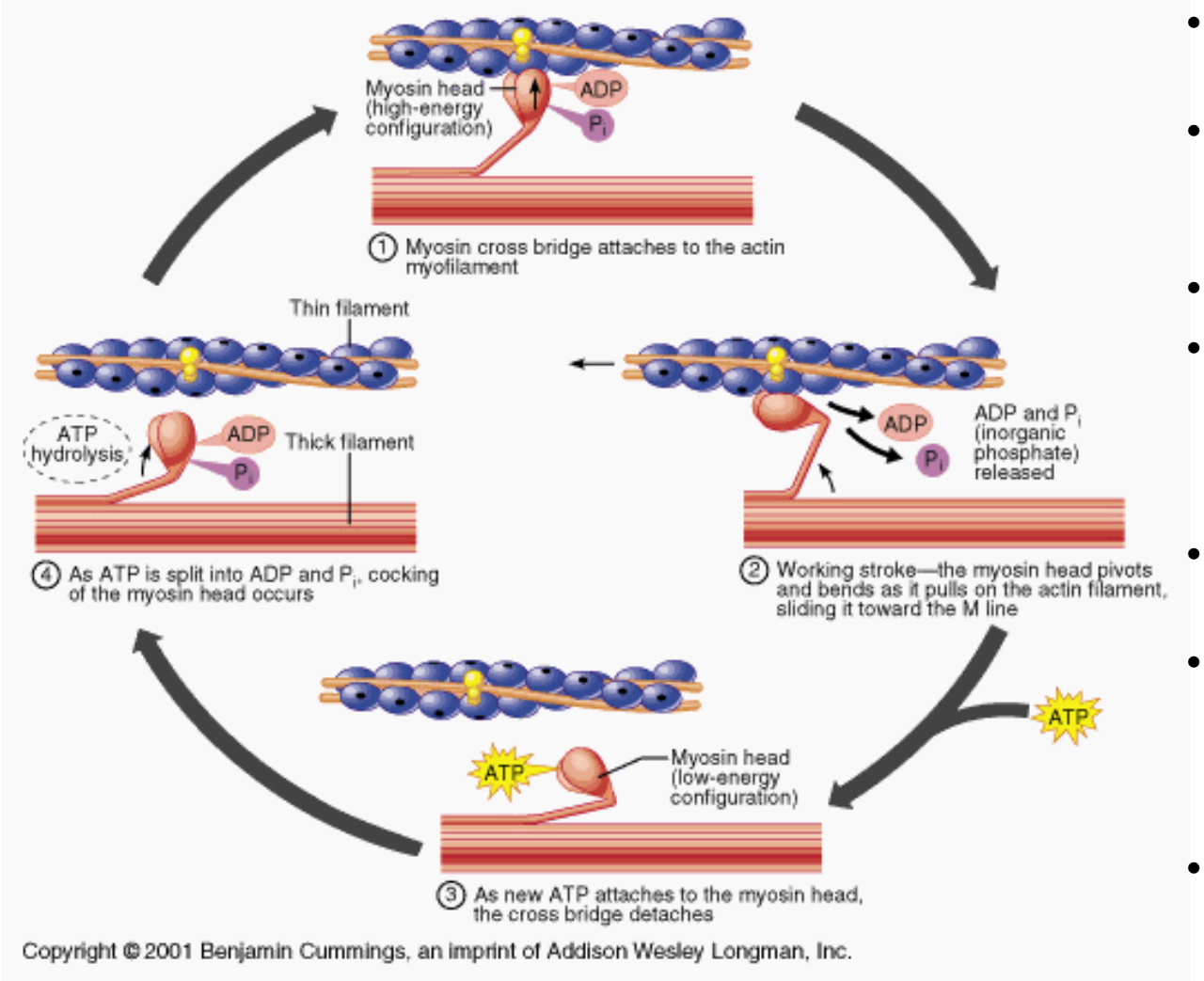

- АТФ зв’язується з голівкою міозину
- Голівка міозину відчіпляється від молекули актину
- АТФ гідролізується
- Голівка міозину повертається і зв’язується з новою субодиницею актину
- Вивільняється неорганічний фосфат
- Голівка міозину повертається, переміщуючи тонку протофібрилу
- Вивільняється АДФ

Енергозалежні процеси у м’язовому волокні

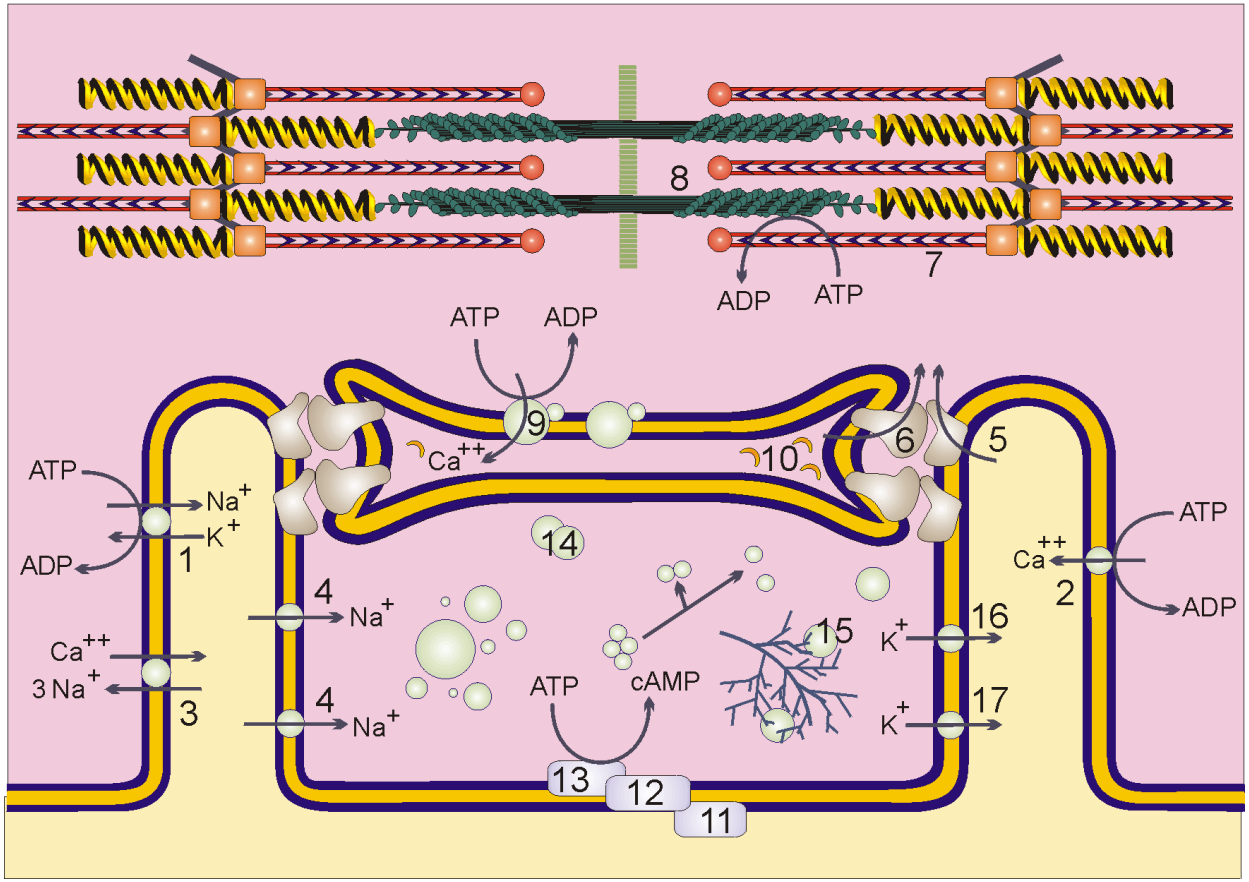

1 – Na^+/K^+-АТФаза, 2 і 9 - Ca^{2+} -АТФази (помпи) плазматичної (*PMCA*) і саркоплазматичної мембрани (*SERCA*), 8 – актин-міозинова взаємодія, 13 – аденілатциклаза.

Енергетичне забезпечення скорочення м’язів

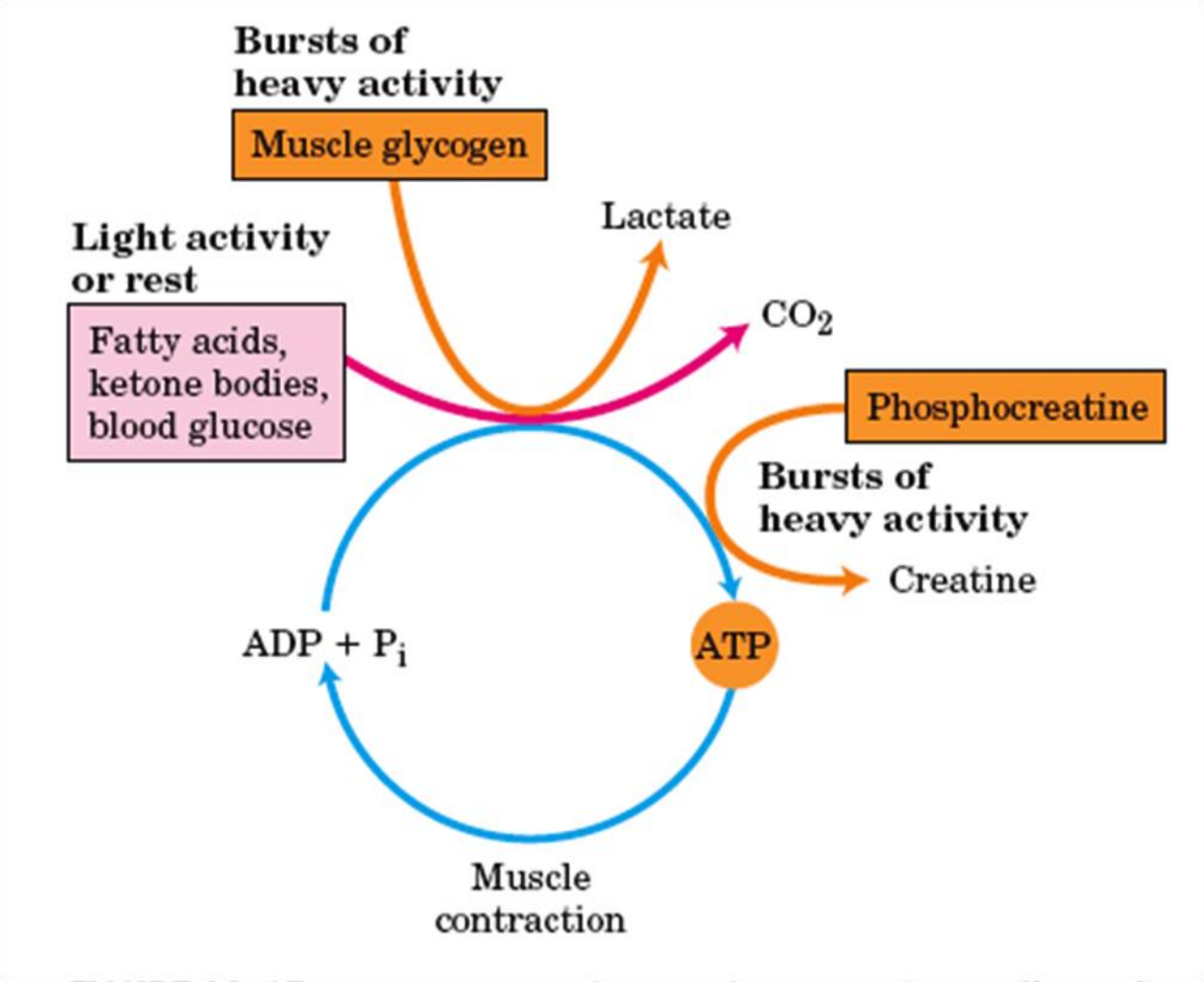

- Для синтезу АТФ у стані спокою, під час помірної активності та у періоди максимального навантаження використовуються різні види пального. АТФ може швидко утворюватись при розщепленні фосфокреатину.

Метаболічне кооперування між скелетними м’язами і печінкою

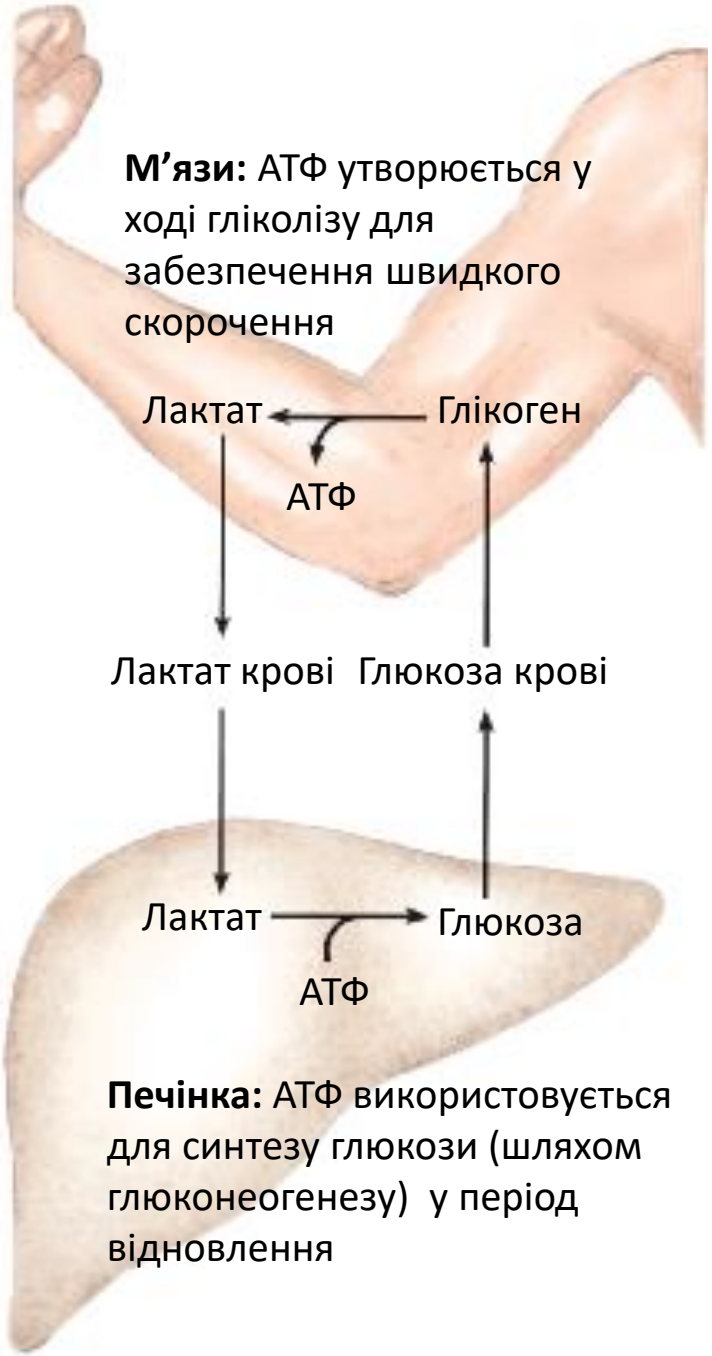

- За максимального фізичного навантаження скелетні м’язи використовують у якості джерела енергії глікоген
- У відновлювальний період частина утвореного лактату переноситься у печінку, де використовується для синтезу ґлюкози шляхом глюконеогенезу
- Утворена глюкоза переходить у кров і надходить до м’язів, де використовується для відновлення запасів глікогену

Метаболічне кооперування між скелетними м’язами і печінкою

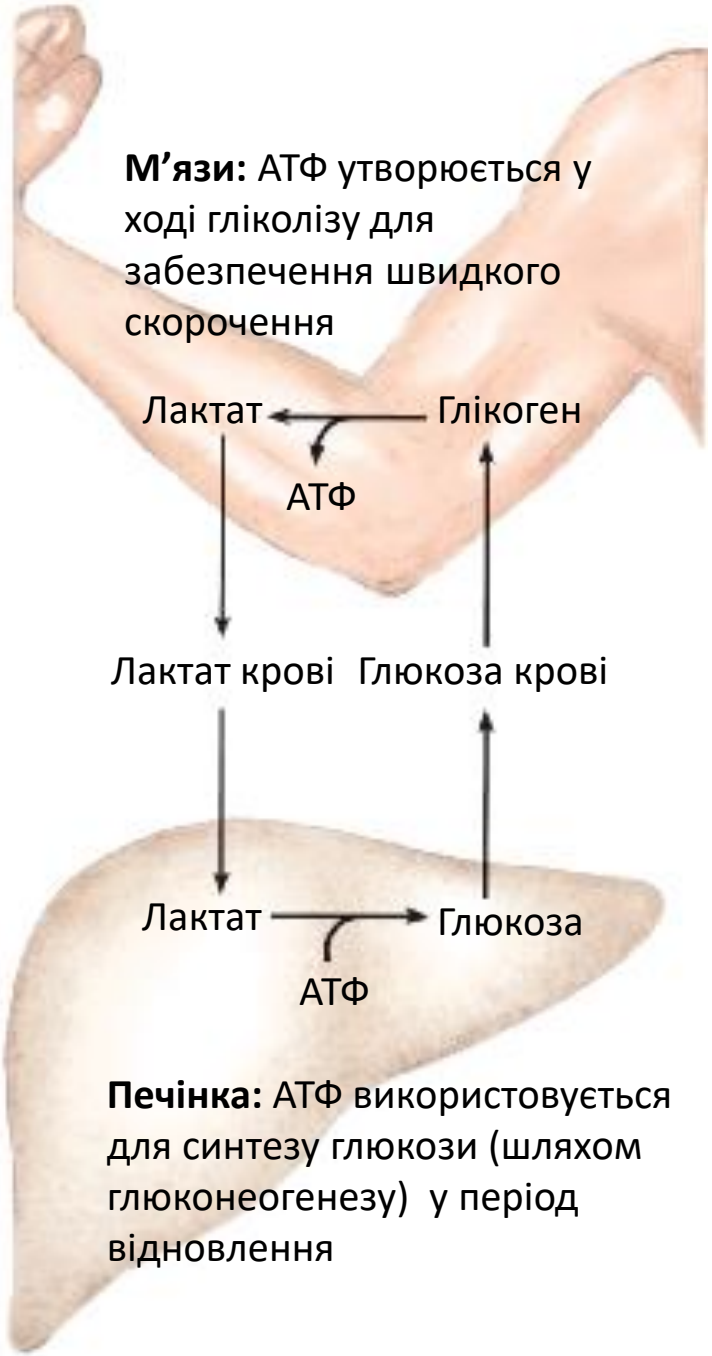

Цикл Корі

Тереза та Карл Корі
Нобелівська премія з фізіології та медицини 1947 року

Гліколіз і киснева заборгованість у м’язах: атлети, алігатори та динозаври…

- У більшості хребетних енергія анаеробного перетворення глюкози до лактату використовується лише протягом короткого відрізку часу.
- Бурхливі спалахи активності у крокодилів та алігаторів є короткочасними і супроводжуються довгим періодом відновлення.
- Процес молочнокислого бродіння був, скоріш за все, джерелом постачання енергії для роботи м’язів і у динозаврів.

Основні джерела енергії у перші секунди роботи м’язів

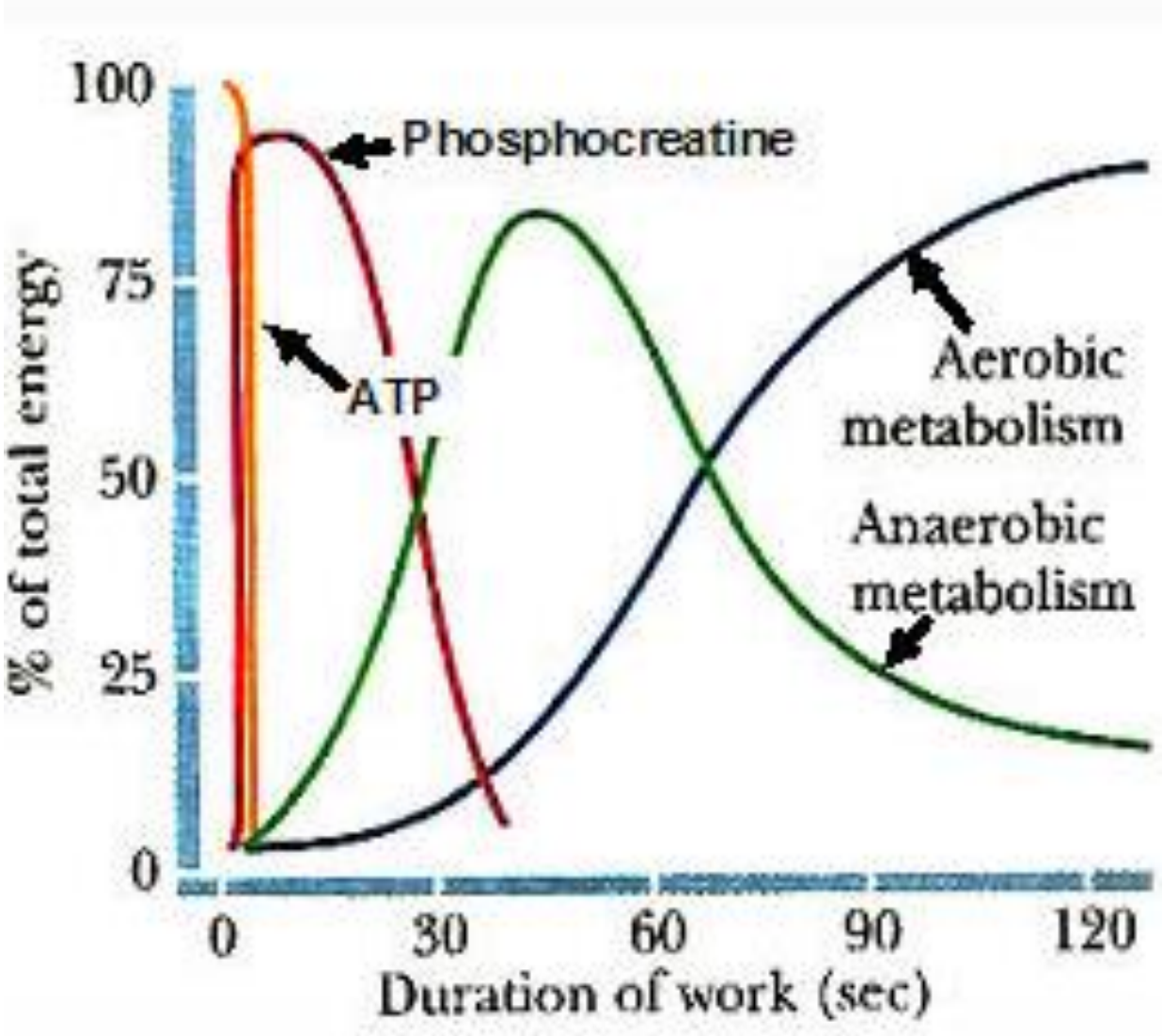

Енергетика роботи серця

^{31}P ЯМР

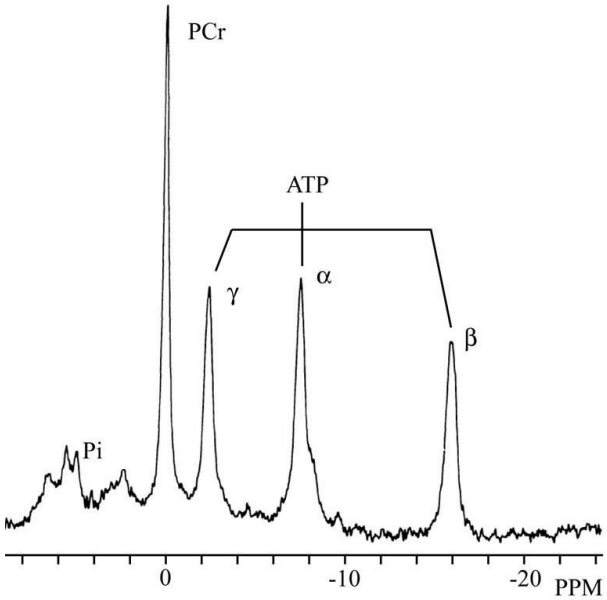

Міокард для синтезу АТФ використовує переважно окисне фосфорилювання за окиснення жирних кислот. Кардіоміоцити не мають значних депо ліпідів чи глікогену, а як резервне джерело енергії використовують креатинфосфат.

Концентрація аденінових нуклеотидів та фосфокреатину у деяких клітинах

Концентрація (мМ)					
	АТФ	АДФ*	АМФ	$Ф_н$	ФК
Гепатоцити щура	3,38	1,32	0,29	4,8	0
Міоцити щура	8,05	0,93	0,04	8,05	28
Нейрони щура	2,59	0,73	0,06	2,72	4,7
Еритроцити людини	2,25	0,25	0,02	1,65	0
Клітини E. Coli	7,90	1,04	0,82	7,9	0

Гідроліз фосфокреатину

$$\xrightarrow[\text{during recovery}]{\text{during activity}}$$

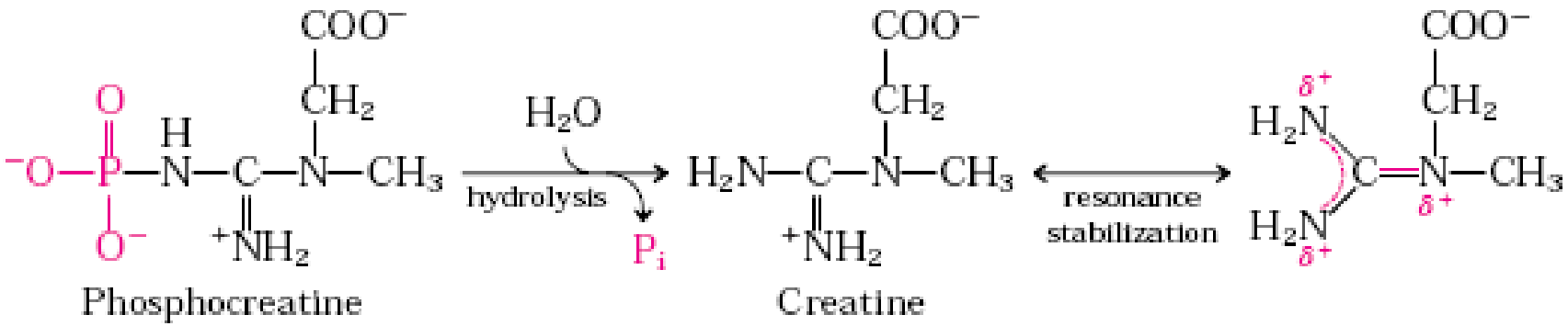

$$\text{Phosphocreatine}^{2-} + H_2O \longrightarrow \text{creatine} + P_i^{2-}$$
$$\Delta G'^{\circ} = -43.0\ \text{kJ/mol}$$

- При розщепленні зв’язка P-N у складі фосфокреатину утворюється креатин, який набуває структури резонансного гібриду і стає більш стабільним.
- Інший продукт реакції, $Ф_н$, також зазнає резонансної стабілізації.

Цитозольна (АК1) і мітохондріальна (АК2) аденілаткіназа під час генерування та використання АТФ у м’язах

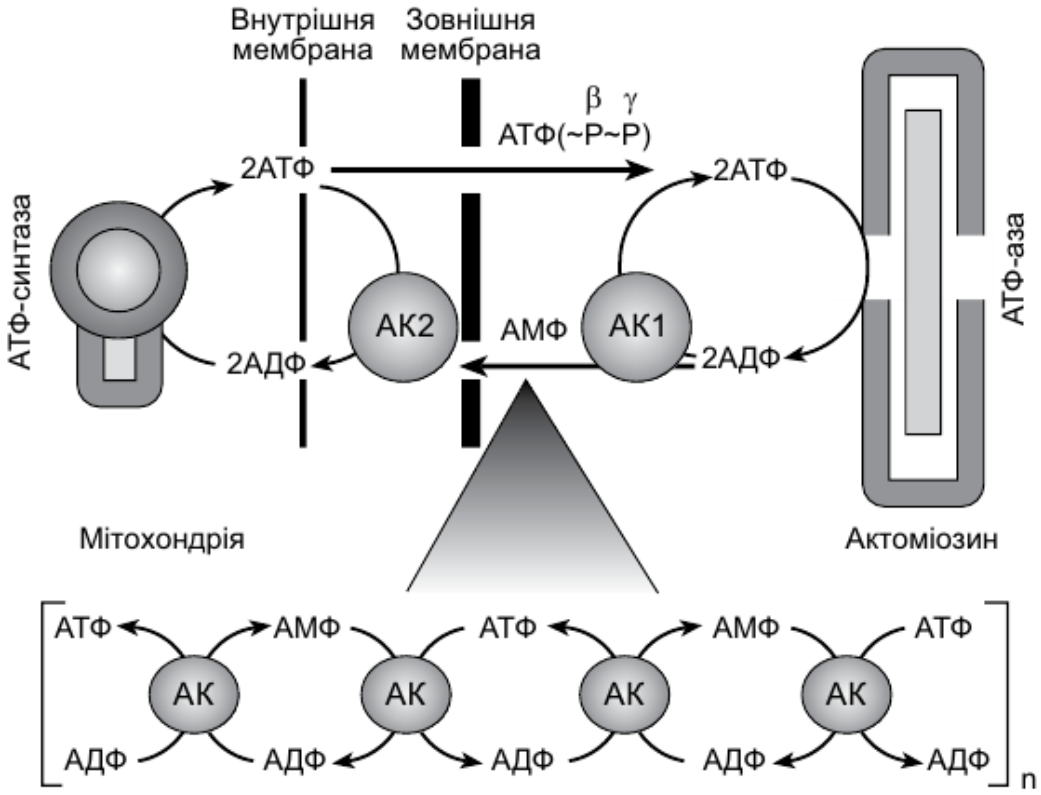

Аденілаткіназа та АМФ беруть участь у метаболічній сигналізації, регулюванні клітинної енергетики і передаванні сигналу до метаболічних сенсорів. У м’язах аденілаткіназна реакція є додатковим джерелом енергії, а АМФ активує фосфофруктокіназу, що збільшує швидкість гліколізу. Коли потреба в АТФ зменшується, аденілаткіназа каталізує утворення АДФ з АТФ і АМФ.

Поодиноке ізотонічне вкорочення й крива сила - швидкість

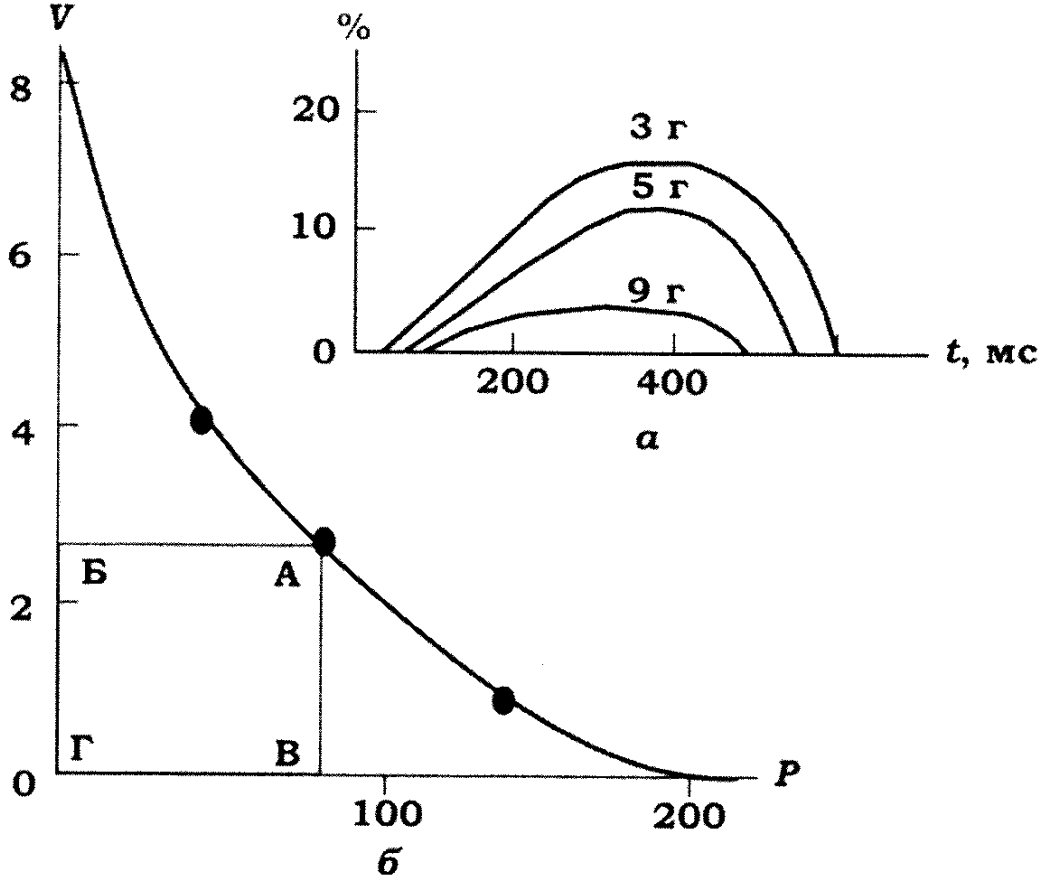

а. Поодиноке ізотонічне вкорочення за різних навантажень *P* (ізотонічне вкорочення, % від початкової довжини)

б. Залежність швидкості вкорочення м'яза *V* від величини навантаження *P* за ізотонічного вкорочення (крива сила – швидкість), м × $с^{-1}$. Площа АБВГ – оптимальна потужність м'яза за швидкості вкорочення 2,5 м × $с^{-1}$.

Коефіцієнт корисної дії м'язів:

$$ККД = \frac{A}{A+Q},$$

де A – виконана робота, а Q – виділене тепло.

Схема будови аксонеми джгутика еукаріот

1A і **1B** — А і В мікротрубочки периферичного дубпету;
2 — центральна пара мікротрубочок і центральна капсула;
3 — динеїнові ручки;
4 — радіальна спиця;
5 — нексиновий місток;
6 — клітинна мембрана.

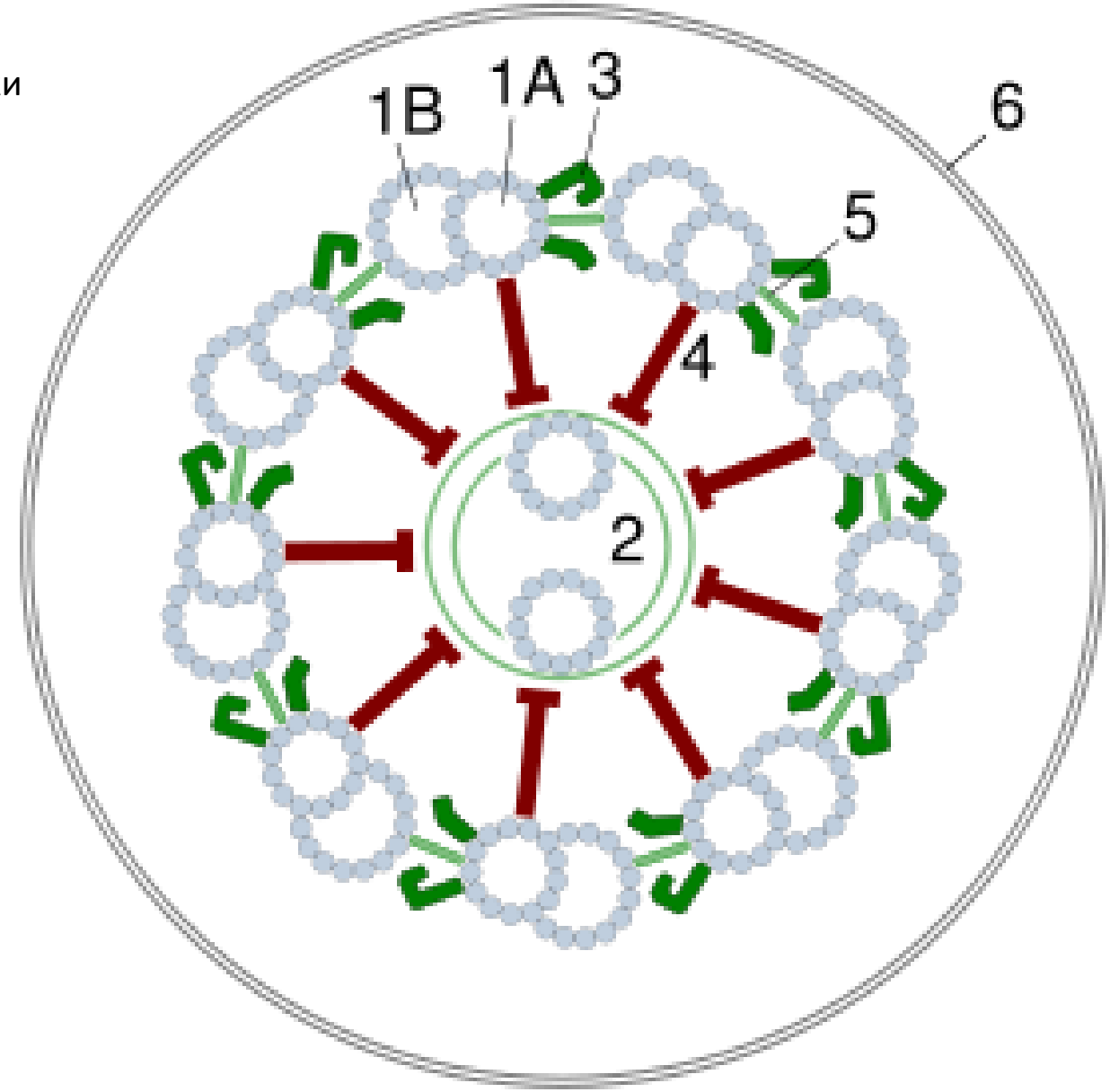

У клітинах еукаріот, які мають джгутики або війки, рух забезпечують мікротрубочки завдяки АТФ-азній активності динеїну

«Протонні турбіни»: обертання бактеріального джгутика завдяки протонрушійної силі

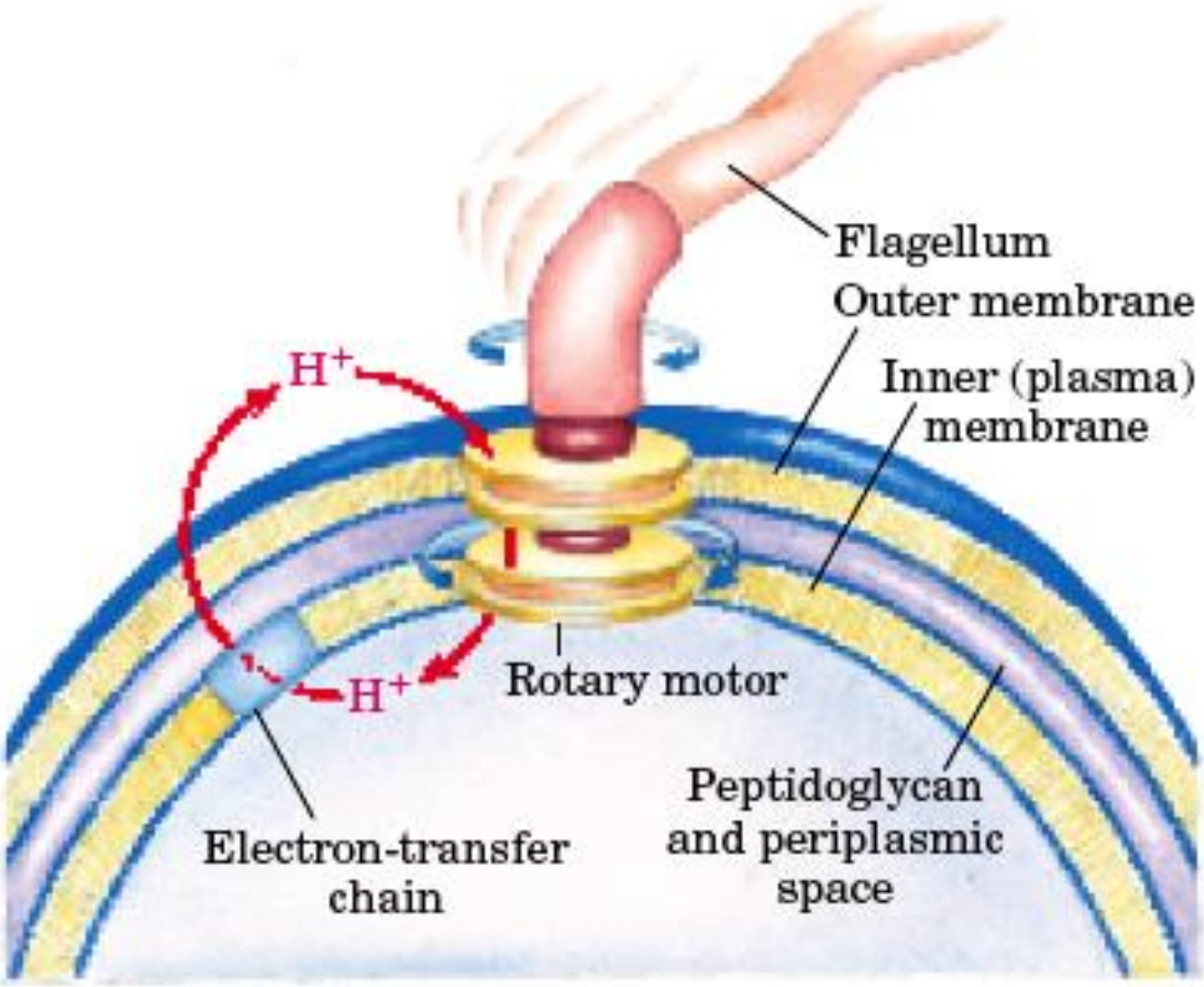

Додаткова література

1. Lehninger Principles of Biochemistry (2012). Fourth Edition. David L. Nelson, Michael M. Cox.
2. Фізіологія людини і тварин (фізіологія нервової, м’язової і сенсорних систем): підручник: [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ю. Клевець, В. В. Манько, М. О. Гальків, та ін. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 304 с.
3. Скулачев В. Рассказы о биоэнергетике. М.: Молодая гвардия, 1985.
4. Sheikh et al. *J Clin Invest.* 2012 April 2; 122(4): 1209–21.